

Čím mohly být ženy ve středověku?

Vzdělávací cíl: Žáci a žákyně si na základě analýzy středověkých iluminací a textu Kristiny Pisánské uvědomí, čím mohly být ženy ve středověku a na jaké obtíže narážely.

Klíčová slova: středověk, vzdělání, gender, umění, dobové perspektivy, sestavujeme podloženou odpověď

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ VYOBRAZENÍ (2 min.)

Prohlížení iluminací s pomocí lupy.

Vyobrazení jsou poskládaná do koláže při snaze zachovat poměry jednotlivých stran, aby byly dobře rozeznatelné. Velikosti zachované nejsou.

2 PŘÍŘAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ - ATRIBUTY (3 min.)

Přířazování štítků z nabídky k jednotlivým vyobrazením.

Žáci a žákyně na základě detailů ve zobrazeních přiřazují popisky. Meč patří k vyobrazení válečnice (Johanky z Arku), koruna k vládkyni (kastilské královně Eleonoře Anglické), středověké noty k trubadúrce (Comtesse de Dia), Boží plameny předávající vizi a naslouchajícího mnicha k mystičce (Hildegardě z Bindenu), knihu a psací náčiní k spisovatelce (Kristině Pisánské), hrábě k rolníci, manželský slib k páru se spojenýma rukama před knězem a řeholní hábit k jeptišce (sv. Anežce). Přířazování má především za cíl pomoci žákům a žákyním v práci na následujícím slidu.

3 PŘÍŘAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ - NÁZVY POSTAV (3 min.)

Přířazování štítků z nabídky k jednotlivým vyobrazením.

Žáci a žákyně na základě detailů ve zobrazeních (s čímž by jim měl pomoci předchozí slide) přiřazují popisky. Válečnici (Johanka z Arku) mohou poznat pomocí zbroje a meče, vládkyni (kastilská královna Eleonora Anglická) podle koruny a trůnu, spisovatelku (Kristina Pisánská) podle knihy a toho, že píše, mystičku (Hildegarda z Bindenu) podle Božího plamene, který jí předává vizi, podle naslouchajícího mnicha i podle toho, že si něco si zapisuje, trubadúrku (Comtesse de Dia) lze poznat pomocí středověké notace přidané pod její vyobrazení, rolníci podle zemědělského náčiní i toho, že pracuje na poli, manželku podle manželského slibu, pozice naproti manželovi, jejich spojených rukou i podle kněze, který je oddává, jeptišku (sv. Anežku) podle jeptišského hávu, který ale má na sobě i mystička, takže může k poznání pomoci i fakt, že se modlí. Důležitější než správné přiřazení je postup, jakým žáci a žákyně popisky přiřazovali. Je vhodné se jich na to zeptat. Vyučující se může rozhodnout, zda jim chce nejasná slova předtím vysvětlit, napsat na tabuli, nebo ho budou zajímat strategie, jak žáci a žákyně budou přiřazovat a odhadovat slova, která neznají.

- Mystička: Žena, která měla přímé spojení s Bohem, hlavně pomocí vizí. Mystičky své vize předávaly dále, často příslušníkům církve (kněžům, mnichům), kteří jejich vize zaznamenávali a dále šířili. Samy mystičky také mohly být (ale nemusely) příslušnicemi církevních řádů.

- Trubadúrka: Středověká zpěvačka, muzikantka a skladatelka.

Jména žen nyní nejsou důležitá, je možné je představit až v rozšíření cvičení. Je také možné upozornit na spisovatelku Kristinu Pisánskou, autorku textu na následujícím slidu.

4 ČETBA TEXTU (2 min.)

Čtení úryvku z rukopisu Knihy o městě dam.

5 ANALÝZA TEXTU (3 min.)

Označování pasáží, které zachycují, na jaké předsudky narážely ženy ve středověku (červeně), a pasáží, ve kterých autorka argumentuje proti nim (modře).

Žáci a žákyně mohou proti předsudku, že „ženy nemají dost rozumu, aby se naučily zákonům“, označit argument autorky, že „se staly velkými filozofkami“. Proti předsudku, že „ženy postrádají přirozený smysl pro vládnutí a řízení obce“, mohou kontrovat příkladem „mnoha významných panovnic“. Proti názoru, že „dcery, manželky a příbuzné se nemají vzdělávat ve vědě, neboť by utrpěly mravy“, mohou argumentovat tím, že „na dobrou mají zásluhu ženy moudré, vzdělané a zběhlé ve vědách“.

6 INTERPRETACE PRAMENŮ (7 min.)

Žáci a žákyně na základě předchozí analýzy pramenů odpovídají do textového pole na otázky: ? Čím mohly být ženy ve středověku? ? Na jaké předsudky mohly narážet?

Žáci a žákyně mohou zopakovat, že ženy se mohly stát spisovatelkami, vládkyněmi, válečnicemi, mystičkami, trubadúrkami... Druhá otázka směřuje k tomu, že dosáhnout toho bylo náročné, protože kolem postavení ženy bylo velké množství předsudků, např. že nemají dost rozumu, nemají se vzdělávat, protože by to poškodilo jejich dobré mravy, že nemají schopnosti vládnout.

Další možnosti zapojení do výuky:

- Žáci a žákyně se rozdělí do skupin a získají/vyberou si jednu z vyobrazených žen. Na základě práce ve cvičení si zvolí badatelskou otázku či otázky (co by je k ženě zajímalo) a zkusí na ně najít odpověď. Může se stát, že bude náročné, i téměř nemožné zjistit odpověď. I to je součástí zkoumání.
- Žáci a žákyně seřadí vyobrazení ženských rolí podle toho, jak byly zastoupeny ve společnosti. Cvičení by mělo sloužit jako upřesnění představy o ženách a jejich postavení ve středověku a poukázat na limitované možnosti většiny z nich.
- Pro zájemce a zájemkyně o dané téma je možné doporučit knihu o Městě dam v překladu Věry Soukupové. K překladu doplnila úvodní studii i komentáře. Jeden z dochovaných rukopisů je naskenovaný v [Library of Congress](#). Kniha je psána jako dialog mezi žákyní a mistrovou a formuluje otázky spojené s postavením žen ve společnosti. Jak by taková kniha/konverzace mohla vypadat dnes?